

Sygn. akt: III AUa 474/12

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 23 października 2012 r.

Sąd Apelacyjny w Łodzi, III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSA Iwona Szybka (spr.)

Sędziowie: SSA Lucyna Guderska

SSO del. Beata Łapińska

Protokolant: sekr. sądowy Patrycja Stasiak

po rozpoznaniu w dniu 23 października 2012 r. w Łodzi

sprawy **J. W.**

przeciwko **Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w P.**

o emeryturę,

na skutek apelacji organu rentowego

od wyroku Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Płocku

z dnia 25 stycznia 2012 r., sygn. akt: VI U 793/11;

zmienia zaskarżony wyrok i oddala odwołanie.

Sygn. akt III AUa 474/12

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 24 maja 2011r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w P. odmówił J. W. prawa do emerytury dla pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach, ponieważ nie udowodnił on wymaganego co najmniej 15-letniego okresu takiej pracy.

W odwołaniu od powyższej decyzji J. W. wniósł o jej zmianę, zaliczenie okresu pracy w warunkach szczególnych w Wojewódzkim Przedsiębiorstwie (...) w C. od 22 listopada 1982r. do 31 marca 1991r. na stanowisku palacza c.o. oraz w Zespole Szkół Nr (...) w M. od 1 kwietnia 1991r. do 31 grudnia 1998r. na stanowisku palacza c.o. i przyznanie prawa do emerytury.

Organ rentowy wnosił o oddalenie odwołania.

Sąd Okręgowy - Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Płocku wyrokiem z dnia 25 stycznia 2012r. zmienił zaskarżoną decyzję i przyznał J. W. prawo do emerytury od dnia 24 marca 2011r.

Rozstrzygnięcie Sądu pierwszej instancji zapadło w następującym stanie faktycznym:

J. W., ur. (...), w dniu 31 marca 2011r. wystąpił do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z wnioskiem o przyznanie prawa do emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach. Na dzień zgłoszenia wniosku J. W. nie przystąpił do OFE i nie pozostawał w zatrudnieniu.

Wnioskodawca na dzień 1 stycznia 1999r. udowodnił wymagane 25 lat okresów składkowych i nieskładkowych, w tym nie udowodnił żadnego okresu pracy w szczególnych warunkach.

J. W. w okresie od 22 listopada 1982r. do 31 marca 1991r. pracował w Wojewódzkim Przedsiębiorstwie (...) w C., jako palacz c.o. Wnioskodawca nie otrzymał za ten okres świadectwa pracy w szczególnych warunkach, otrzymał natomiast świadectwo pracy z dnia 22 listopada 1992r. potwierdzające zatrudnienie w okresie od 22 listopada 1982r. do 31 marca 1991r. na stanowisku palacza c.o.

J. W. w tym okresie zatrudnienia wykonywał prace palacza przez cały rok kalendarzowy. Palaczy było czterech. Praca była zmianowa, przy zachowaniu ciągłości obsługi pieca. Początkowo palacze pracowali w systemie 24-godzinnym, następnie zmieniono system pracy na 12 godzin pracy w dzień i 24 godziny wolnego, 12 godzin pracy w nocy i 48 godzin wolnego. (...) dotyczyła trzech dużych pieców typu S o powierzchni grzewczej 36 m jeden. Były to piece węglowe zasypywane ręcznie, podobnie czyszczenie pieca wykonywane było ręcznie. W sezonie letnim pracował jeden piec, nie powodowało to jednak tego, że wnioskodawca nie wykonywał pracy palacza poza tzw. sezonem grzewczym, gdyż należało utrzymać pracujący jeden piec, by ogrzać wodę. Budynki obejmowały m.in. hotel, restaurację, pawilon szkolny, sklep i dwa mieszkania. Poza sezonem grzewczym wykorzystywane były również przez palaczy c.o. urlopy wypoczynkowe.

W okresie od 1 kwietnia 1991r. do 31 grudnia 1998r. J. W. pracował w Zespole Szkół Nr (...) w M. na stanowisku palacza c.o. Fizycznie praca odbywała się w tym samym miejscu co praca Wojewódzkim Przedsiębiorstwie (...) w C. i dotyczyła obsługi takich samych pieców. Nie zmienił się zakres obowiązków wnioskodawcy jako palacza c.o. Nadal pracował jako palacz c.o. w całym roku kalendarzowym a nie jedynie w sezonie grzewczym. Potrzebna była ciepła woda do internatu szkolnego, co wymagało utrzymania pracy jednego pieca poza sezonem grzewczym. Palaczy nadal było czterech a praca odbywała się w systemie 12 godzin pracy i 24 godzin wolnego. W okresie letnim palacze c.o. wykorzystywali urlopy wypoczynkowe. Oprócz obowiązków palacza J. W. zajmował się sprzątaniami, dozowaniem obiektu i wykonywaniem prac zleconych przez kierownika.

W konsekwencji powyższych ustaleń Sąd Okręgowy stwierdził, że J. W. przysługuje od dnia 24 marca 2011r. prawo do emerytury przewidzianej w art. 184 w związku z art. 32 i 129 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. Nr 153 z 2009r., poz. 1227 – tekst jednolity z późn. zm.), ponieważ legitymuje się on wymaganym 15 – letnim okresem pracy w szczególnych warunkach. J. W. w okresie zatrudnienia w Wojewódzkim Przedsiębiorstwie (...) w C. od 22 listopada 1982r. do 31 marca 1991r. oraz w Zespole Szkół Nr (...) w M. od 1 kwietnia 1991r. do 31 grudnia 1998r. wykonywał prace kwalifikowane jako prace wykonywane w szczególnych warunkach, tj. prace nie zautomatyzowane palaczy i rusztowych kotłów parowych lub wodnych typu przemysłowego określone w dziale XIV pkt 1 wykazu A stanowiącego załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z 7 lutego 1983r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. Nr 8, poz. 43 z późn. zm.). J. W. wykonywał te prace stale i w pełnym wymiarze czasu pracy. Odwołujący legitymuje się okresem pracy w szczególnych warunkach pracy wykonywanej na stanowisku palacza c.o. w wymiarze 15 lat. Tym samym, wnioskodawca spełnił wszystkie przesłanki do przyznania żądanej emerytury, a zgodnie z art. 129 ust. 1 cytowanej wyżej ustawy świadczenie to należało przyznać od 24 marca 2011r., kiedy to J. W. ukończył 60 lat. W tym stanie rzeczy, Sąd Okręgowy na podstawie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. orzekł, jak w sentencji wyroku.

W apelacji organ rentowy zaskarżył w całości powyższy wyrok, zarzucając: - sprzeczność istotnych ustaleń Sądu z treścią zebranego w sprawie materiału dowodowego przez przyjęcie, że wnioskodawca w okresie od 1 kwietnia 1991r. do 31 grudnia 1998r. w Zespole Szkół Nr (...) w M. jako palacz – dozorca wykonywał stale i w pełnym wymiarze

czasu pracy pracę w warunkach szczególnych, pomimo istnienia dowodów świadczących o tym, że wnioskodawca równocześnie wykonywał prace porządkowe na terenie internatu oraz dozorował obiekt;

- naruszenie przepisów prawa materialnego - art. 184 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z FUS (Dz. U. z 2009r., Nr 153 poz. 1227 ze zm.) w związku z § 2 ust. 1, 2 i § 4 rozporządzenia RM z dnia 7 lutego 1983r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. Nr 8, poz. 43 ze zm.), będące skutkiem błędnych ustaleń faktycznych.

Wskazując na powyższą podstawę apelacji wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie odwołania.

Zdaniem organu rentowego przeprowadzone przed Sądem postępowanie dowodowe nie daje podstaw do ustalenia, że odwołujący wykonywał w okresie zatrudnienia w Zespole Szkół Nr (...) w M. prace zaliczane do pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze stale i w pełnym wymiarze czasu pracy. W aktach emerytalnych wnioskodawcy znajdują się dokumenty, z których wynika, że w okresie zatrudnienia od 1 kwietnia 1991r. do 30 września 2002r. wnioskodawca zatrudniony jako palacz c.o. – dozorca poza paleniem w piecu i dozorowaniem obiektu wykonywał także prace porządkowe i inne prace w internacie. Internat był wskazany jako miejsce pracy. W aktach emerytalnych wnioskodawcy znajdują się także pisma dyrektora Zespołu Szkół Nr (...) w M., z których wynika, że wnioskodawca miał odrębne zakresy czynności na każde powierzone stanowisko pracy oraz, że w przepisach resortowych Ministra Oświaty i wychowania praca na stanowisku palacz – dozorca nie jest wymieniona jako praca wykonywana w szczególnych warunkach. Również zeznania przesłuchanych w sprawie świadków potwierdzają, że wnioskodawca w spornym okresie nie wykonywał stale i w pełnym wymiarze czasu pracy jedynie pracy palacza c.o.

Organ rentowy zgodził się natomiast z ustaleniami Sądu Okręgowego, że w okresie od 22 listopada 1982r. do 31 marca 1991r. J. W. pracował w warunkach szczególnych

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja jest zasadna i skutkuje zmianą zaskarżonego wyroku i oddaleniem odwołania.

Jak wynika z apelacji, ostatecznie niesporny jest okres pracy wnioskodawcy w warunkach szczególnych w wymiarze 8 lat i 4 miesięcy, przypadający na zatrudnienie od 22 listopada 1982r. do 31 marca 1991r. Brakujący okres pracy w warunkach szczególnych wynosi 6 lat i 8 miesięcy.

Zgodnie z treścią art. 184 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. Nr 153 z 2009r., poz. 1227 – tekst jednolity ze zm.), ubezpieczonemu urodzonemu po dniu 31 grudnia 1948r., przysługuje emerytura po osiągnięciu wieku przewidzianego w art. 32 ustawy, tj. po ukończeniu 60 lat, jeżeli w dniu wejścia w życie ustawy – na dzień 1 stycznia 1999r. osiągnął okres zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wymagany w przepisach rozporządzenia Rady Ministrów z 7 lutego 1983r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. Nr 8, poz. 43 z późn. zm.) – 15 lat oraz okres składkowy i nieskładkowy o którym mowa w art. 27 ustawy, to jest 25 lat.

Takim ubezpieczonym przysługuje emerytura po osiągnięciu wieku przewidzianego w art. 32 ustawy pod warunkiem nieprzystąpienia do otwartego funduszu emerytalnego albo złożenia wniosku o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym, za pośrednictwem Zakładu, na dochody budżetu państwa oraz rozwiązania stosunku pracy - w przypadku ubezpieczonego będącego pracownikiem.

W myśl § 2 w/w rozporządzenia okresy pracy uzasadniające prawo do wcześniejszego świadczenia emerytalnego to okresy, w których praca w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wykonywana jest stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku.

Okresy pracy w warunkach szczególnych, stosownie do § 2 ust. 2 rozporządzenia, stwierdza zakład pracy, na podstawie posiadanej dokumentacji, w świadectwie wykonywania prac w szczególnych warunkach, wystawionym według wzoru stanowiącego załącznik do przepisów wydanych na podstawie § 1 ust. 2 rozporządzenia, lub w świadectwie pracy.

Brak takiego świadectwa lub jego zakwestionowanie przez organ rentowy nie wyklucza jednak dokonania ustalenia zatrudnienia w warunkach szczególnych innymi środkami dowodowymi w toku postępowania sądowego.

Z ustaleń Sądu Okręgowego wynika, że J. W. spełnił wszystkie – przewidziane w/w przepisach – przesłanki do nabycia prawa do emerytury, w tym udowodnił wymagane 15 lat pracy w szczególnych warunkach. Jednak, w ocenie Sądu Apelacyjnego, Sąd I instancji oparł swoje stanowisko na materiale dowodowym, którego analiza nie pozwala na stwierdzenie, że praca wnioskodawcy w Zespole Szkół Nr (...) w M. w okresie od 1 kwietnia 1991r. do 31 grudnia 1998r., była pracą wykonywaną w szczególnych warunkach.

Zgodnie z art. 32 ust. 2 ustawy emerytalnej, za pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach uważa się pracowników zatrudnionych przy pracach o znacznej szkodliwości dla zdrowia oraz o znacznym stopniu uciążliwości lub wymagających wysokiej sprawności psychofizycznej ze względu na bezpieczeństwo własne i otoczenia. Za taką pracę została uznana w wykazie A dziale XIV poz. 1 praca palacza. Jednakże motyw przyświecający ustawodawcy w obniżeniu wieku emerytalnego opiera się na założeniu, że praca wykonywana w szczególnych warunkach przyczynia się do szybszego obniżenia wydolności organizmu, stąd też osoba wykonująca taką pracę ma prawo do emerytury wcześniej niż inni ubezpieczeni (por. uzasadnienie wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 4 stycznia 2000 r., K 18/99, OTK ZU 2000 Nr 1, poz. 1). Możliwość wcześniejszego uzyskania emerytury uzasadniona jest zatem względami interesu indywidualnego pracownika, który wykonuje pracę w warunkach szczególnie negatywnie wpływających na stan jego zdrowia. Skoro zaś pracą w szczególnych warunkach jest wykonywanie pracy niezautomatyzowanej palacza wymienionej w dziale XIV poz. 1 wykazu A, to łączenie w ramach dobowego wymiaru czasu pracy czynności palacza z wykonywaniem prac dozorczy i innych prac zleconych nie należących do prac w szczególnych warunkach, odbiera zatrudnieniu wnioskodawcy charakter pracy wykonywanej stale i w pełnym wymiarze czasu pracy w szczególnych warunkach, bo nie wymienionych w wykazie A stanowiącym załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z 7 lutego 1983r., odbiera zatrudnieniu wnioskodawcy charakter pracy wykonywanej stale i w pełnym wymiarze czasu pracy w szczególnych warunkach.

J. W. w okresie zatrudnienia w Zespole Szkół Nr (...) w M. na stanowisku palacza c.o. - dozorczy w rzeczywistości nie wykonywał tylko i wyłącznie pracy palacza c.o. ale zajmował się także dozorowaniem, sprzątaniami, remontami, czyli wykonywał pracę nie będącą pracą w warunkach szczególnych. Zatem praca wykonywana przez J. W. od 1 kwietnia 1991r. do 31 grudnia 1998r. nie może być zakwalifikowana jako praca w szczególnych warunkach w rozumieniu art. 32 ustawy o emeryturach i rentach z FUS. Jak wynika z dokumentacji pracowniczej wnioskodawcy z Zespołu (...) w M., zakres obowiązków pracowniczych J. W. nie ograniczał się tylko do pracy na stanowisku zakwalifikowanym jako praca w szczególnych warunkach, ale obejmował również prace nie zaliczane do prac, których wykonywanie uprawnia do obniżenia wieku emerytalnego. Fakt ten został potwierdzony przez samego wnioskodawcę, jak i przez powołanych w sprawie świadków, którzy pracowali z wnioskodawcą w Zespole Szkół Nr (...) w M. w spornym okresie. Z zeznań świadka J. K. (k.152), który od 1991r. przez 14 lat był dyrektorem internatu, w którym pracował wnioskodawca wynika, że J. W. pracował jako palacz niezmechanizowanych kotłów c.o., stale i w pełnym wymiarze czasu pracy, ale tylko w sezonie grzewczym, który przypadał od 15 października do 15 kwietnia każdego roku. W okresie od 15 kwietnia do 15 października każdego roku wnioskodawca palił w jednym piecu c.o. na ciepłą wodę tylko 2 razy w tygodniu. W pozostałym czasie pracy wykonywał obowiązki dozorczy. Ponadto w wakacje internat był nieczynny. Z zeznań świadka E. K. (k. 182) wynika, że latem czynny był tylko jeden piec c.o., który grzał ciepłą wodę. Pozostałe piece c.o. od 15 kwietnia do 15 października były nieczynne. Z zeznań świadków: L. W. (k.154), W. J. (k. 184) i J. L. (1) (k.185) wynika, że poza sezonem grzewczym wnioskodawca palił tylko w jednym piecu na ciepłą wodę, a ponadto w ramach dobowego wymiaru godzin wykonywał prace porządkowe – sprzątał teren, remontowe, pilnował terenu.

Charakter prac wykonywanych przez J. W. potwierdza też opinia biegłego sądowego wydana w sprawie IV P 1804/02. Na opinię tę powołał się wnioskodawca w apelacji, na potwierdzenie swego stanowiska, że w okresie od 1 kwietnia 1991r. do 31 grudnia 1998r. pracował stale i w pełnym wymiarze czasu pracy tylko jako palacz c.o. Tymczasem z opinii tej wynika, że biegły uznał, iż wnioskodawca pracował jako palacz c.o. tylko od października do kwietnia każdego roku. Jakkolwiek opinia obejmuje nieprzedawniony w sprawie okres od października 1999r., to niewątpliwie dodatkowo

potwierdza zeznania świadków, że wnioskodawca jako palacz c.o. pracował stale i w pełnym wymiarze czasu pracy tylko od 15 października do 15 kwietnia każdego roku.

Nie znajduje też potwierdzenia w zebranych materiale dowodowym twierdzenie wnioskodawcy, że w sezonie letnim woda była grzana 2 razy w tygodniu dopiero od 2000r., a wcześniej przez 7 dni w tygodniu. Zeznania wnioskodawcy stoją w sprzeczności z zeznaniami pozostałych świadków, a przede wszystkim z zeznaniami świadka J. K. i świadka J. L. (2), który w internacie jako palacz pracował od maja 1998r. i zeznał, że w sezonie letnim woda była grzana tylko 2 razy w tygodniu. Odnośnie zeznań wnioskodawcy, że latem były w internacie kolonie, czy inne grupy, to z zeznań S. K. (k.153) wynika, że takie grupy zdarzały się. Oznacza to, że nie były one przez cały sporny okres i przez całe wakacje.

Powyższe zeznania świadków uzupełnione dokumentacją osobową wnioskodawcy prowadzą do jednoznacznego wniosku, że w spornym okresie od 1 kwietnia 1991r. do 31 grudnia 1998r. J. W. nie pracował stale i w pełnym wymiarze czasu pracy jako palacz c.o.

Odmienne zeznania S. K. i wnioskodawcy nie są wiarygodne, bowiem pozostają w sprzeczności z zeznaniami pozostałych świadków i dokumentacją pracowniczą wnioskodawcy. Zwrócić należy także uwagę na zakres obowiązków wnioskodawcy (k. 20), z którego wynika, że codziennie musiał palić w piecach tylko w okresie grzewczym. Odnosząc się natomiast do świadectwa pracy w warunkach szczególnych wydanego przez zakład pracy, to stwierdzić należy, że świadectwo to nie może w wiarygodny sposób potwierdzać faktycznego wykonywania pracy w warunkach szczególnych, a to dlatego, że jak wynika z pisma zakładu pracy (k.121 akt rentowych), zakład pracy wystawił świadectwo tylko dlatego, że biegły uznał, iż wnioskodawca pracował w warunkach szkodliwych. Taka podstawa wydania świadectwa, świadectwo to dyskwalifikuje.

Stwierdzić zatem należy, że praca wykonywana przez J. W. w okresie od 1 kwietnia 1991r. do 31 grudnia 1998r. nie spełniała przesłanek wskazanych w wykazie A dziale XIV pkt 1, stanowiącym załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z 7 lutego 1983r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, i nie może być zakwalifikowana jako praca w szczególnych warunkach. Tym samym, J. W. nie spełnił wynikającego z art. 184 ust. 1 pkt 1 ustawy emerytalnej warunku wykazania 15-letniego okresu pracy w warunkach szczególnych, albowiem udowodnił jedynie 8 lat, 4 miesiące i 9 dni takiego zatrudnienia.

W związku z powyższym, Sąd Apelacyjny na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. zmienił zaskarżony wyrok i oddalił odwołanie.